

HUSÁKOVY DĚTI

Víte, proč se lidem s ročníkem narození 1970 až 1975 říká Husákovy děti? Normalizační režim potřeboval uklidnit obyvatelstvo po zmařených nadějích pražského jara. Potřeboval si lidi získat a nechtěl se uchylovat k plošné represi. Jak na to? Pokud by ceny v obchodech nebyly vysoké a naopak se zvyšovaly platy, obyvatelstvo by bylo spokojené a na tanky Rudé armády na náměstích v srpnu 1968 by pomalu zapomnělo. A tak se komunisté uchýlili k politice „uplácení“ sociálními výhodami a zaměřili se na mladé. Svou sociální politikou si je dlouhodobě zavázali. Utéct na Západ s dětmi bylo těžší.

POPULAČNÍ EXPLOZE

Po roce 1970 dochází ke změně mateřské dovolené. Matky mohly být na „mateřské“ až tři roky a zaměstnavatelé měli povinnost po ukončení mateřské dovolené zaměstnankyni umožnit nástup do stejné funkce za stejné peníze.

Na jedné straně režim vyšel vstříc požadavkům zaměstnaných matek a sledoval tím masovou podporu mladých rodin, na straně druhé to způsobilo velký výpadek pracovních sil. Nastala totiž populační exploze. V roce 1970 bylo na mateřské dovolené 109 295 žen, v roce 1974 již 240 311. A tak se stavělo víc mateřských škol a jeslí.

TO SE POČÍTÁ

Mateřský příspěvek zavedený v roce 1970, zvýšení přídavků na děti v roce 1973, půjčky mladým lidem s dětmi od roku 1973 a zvýšení jednorázové podpory při narození dítěte na 2 000 Kčs v roce 1971. Cíl: závazná lojalita mladých rodin vůči novému režimu. Výdaje státu na výchovu dětí se v té době ohromně zvýšily, omezovat se začaly až v polovině sedmdesátých let.

LAMPASÁCKÉ POMERANČE

Narodila se mi dcera. Ne kvůli tomu, že bychom měli dostat nějaké přídavky nebo co, my jsme s manželkou nijak peníze nepočítali, stejně jich bylo málo. Prostě se to stalo. Já jsem dokončil zemědělskou vysokou školu v Praze a nastoupil na vojnu. No a žena mi poslala telegram na útvar, že malá Hedvika je na světě.

Řekl jsem to dozorčímu s tím, jestli by mě za ní nepustil. Bylo to asi jen šedesát kilometrů vlakem. Říkal, že jo, ale že se musím ve stejný den vrátit. Tak jsem vypadl s dočasným opuštěákem z kasáren a po cestě na nádraží horečně přemýšlel, co vzít do porodnice. Cestou na vlak vidím před zeleninou frontu. To bude ono, ať už to budou pomeranče, citrony, nebo banány, žena bude mít radost. Ale ta fronta...

„Pustíte mě? Mám holku,“ říkám. „No a co? V tvém věku má holku každě,“ řekl chlapík na konci fronty a dal mi jasně najevo, že tady se nepředbíhá.

„Ale ne, narodila se mi holka a jede mi vlak. Jedu za ní do porodnice. Tak pustíte mě?“

Frontoví bojovníci si zprávu předávali dopředu a s ní jsem se šinul k pultu i já.

„Jen jestli tě neposlal nějaký lampasák,“ ozvalo se ještě.

Ale to už jsem měl pardon všelidové zeleninové fronty v kapse a prodavačka se na mě usmívala. „Tak ať se jí daří,“ řekla mi při předávání pytlíku s pomeranči.

„Vem si s sebou jeden do kasáren, Hugo,“ říkala mi unavená manželka, když jsem choval nový přírůstek do rodiny. Do kasína jsem jeden exemplář ovoce skutečně přivezl. „Spolubojovníci“ z východního Slovenska tak viděli pomeranč poprvé, tam jim prý nic takového nevozili. Ale nevím, jestli nekecali.

Ze vzpomínek Huga Smyčky

ČÍSLA, TABULKY A STATISTIKY

KDE NA TO VZALI?

V dubnu 1971, před začátkem sjezdu komunistů, došlo v Československu skutečně ke snížení maloobchodních cen. Nový režim se za tento krok samozřejmě velice klepal po rameni. Ale i tehdy museli soudruzi přemýšlet, kolik si mohou dovolit utratit. Odpověď na otázku, kde na to komunisté vzali, musíme hledat právě v reformních letech 1967 a 1968. Tehdy hospodářství klapalo jako hodinky a této doznívající konjunktury využili a investovali vlastně reformní peníze do utvrzení normalizace. Účel světí prostředky.

SALÁMY NESTÁLY ZA NIC

Ceny tedy byly až na výjimky nižší nebo zakonzervované. Základní průmyslové výrobky typu vysavače nebo chladničky už se daly pořídit v průběhu šedesátých let, takže ty doma byly. A navíc se zvyšovaly platy, a tak lidé mohli utrácet. Rostla tedy poptávka po nových výrobcích. Ale na tuto konzumní žízeň režim nebyl připraven. Centrální plánování nebylo vůbec schopno pružně reagovat. Navíc začala váznout kvalita některých produktů, třeba masných výrobků a uzenin. S narůstající potřebou valut se taky musely kvalitní výrobky z masa vyvážet, takže pulty byly prázdné. O hovězím jste si mohli nechat jen zdát a vepřového bylo velmi málo a pro běžného člověka dost drahé – kilo ho stálo v průměru 30 Kčs, průměrná mzda přitom dělala kolem dvou tisíc.

MZDY: TI NAHOŘE DOSTALI VÍC

V roce 1970 stát vydal na mzdy 226 miliard korun a pak se každý rok platy zvyšovaly, v roce 1975 to bylo téměř 300 miliard. Zaměstnanci byli rozděleni do 17 pracovních tříd. Mzda se měla zvyšovat pracovníkům v nejnižších třídách, ale skutečnost byla jiná. První pracovní třída byla mzda navýšena

o 15,9 %, deváté o 20,2 % a patnácté o 19,1 %. Vedoucí pracovišť a ředitelé, což už měli být prověřeni kádři a z 99 procent komunisté, tedy dostali mnohem více než obyčejní dělníci.

V průměru vzrostly mzdy z 1 481 Kčs v roce 1965 na 2 153 Kčs v roce 1972, přičemž jenom mezi lety 1970 až 1973 rostly přibližně o 130 Kčs ročně.

HUSÁK – PROGRESE S R. O.

Lidi výše výplaty samozřejmě zajímala. Reforma v roce 1968 totiž mzdy uvolňovala a platy se začaly vyvíjet nekontrolovaně, mířily ke kapitalistickému systému odměňování. S tím byli mnozí spokojeni, dalším ale jakási mzdová solidarita scházela. Srpnová okupace a nástup původně progresivního reformního politika Gustáva Husáka k moci tento vývoj vrátila zpět a závistivci mohli být spokojeni. Všichni měli skoro stejně (málo).

Zde je asi nutné dodat, že Husák se skutečně jako progresivní prezentoval, na koberečku v Moskvě v srpnu 1968 ale svůj reformní postoj začal přehodnocovat, pomalu chytal, až chytil „správný“ politický vítr a během dalších dvaceti let dosáhl v Československu na nejvyšší možné státní a politické posty.

Gustáv Husák

KLID V DOLECH

V dolech může být za jistých okolností výbušné prostředí. Pokud se ale horníkům sáhne na platy, není k výbuchu zapotřebí metan ve štolách. A proto byla mzdová politika v severních průmyslových oblastech Československa trochu jiná. A pro doly to platilo bez výjimky. Tam se navyšovalo nejvíce nižším důlním třídám (10 až 15 %).

JAK SE ZVYŠUJE A SNIŽUJE ZÁROVEŇ ANEB DŮCHODY

Starobní důchody se také zvyšovaly, hlavně lidem, kteří nebrali penzi skoro žádnou. Na první pohled chvályhodný čin ale měli komunisté dobře propočtený. Na starých lidech jim záleželo daleko méně než na rodinách s malými dětmi. A tak se důchody sice zvyšovaly, ale v porovnání s navýšenými platy byly stále malé. V roce 1963 činila výše důchodu 60,8 procenta průměrné mzdy, v roce 1970 se tento podíl snížil na 49,2 procenta (954 Kčs) a stále klesal.

PRŮMĚRNÁ MZDA 2 020 Kčs

Zemědělství 1 890 Kč

Stavebnictví 2 306 Kč

Nákladní doprava 2 364 Kč

Obchod 1 700 Kč

Věda, výzkum, vývoj 2 345 Kč

Bytové hospodářství 1 296 Kč

Školství 1 896 Kč

Kultura 1 405 Kč

Zdravotnictví 2 115 Kč

Soudnictví 2 033 Kč

DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Střední stav obyvatelstva	9 830 602
Sňatky	91 864
Rozvody	23 616
Narodilo se	155 233
Děti narozené mimo manželství	8 112
Potraty	86 452
Zemřelo	122 375
ženy	57 475
muži	64 900
Přistěhovalí	15 232
Vystěhovalí	12 742

NEJČASTĚJŠÍ PŘÍJMENÍ

Novák	523
Nováková	521
Novotný	405
Svoboda	382
Dvořák	362
Svobodová	358
Novotná	337
Dvořáková	314
Černý	286
Černá	254

NEJOBLÍBENĚJŠÍ DÍVČÍ JMÉNA

Jana	5 320
Lenka	3 426
Martina	3 057
Hana	2 548
Monika	2 062
Eva	2 008
Jitka	1 977
Marcela	1 894
Iveta	1 834
Petra	1 775

NEJOBLÍBENĚJŠÍ CHLAPECKÁ JMÉNA

Petr	6 710
Martin	5 394
Pavel	4 898
Jiří	4 888
Jan	3 099
Tomáš	2 599
Roman	2 475
Josef	2 461
Jaroslav	2 425
Miroslav	2 272